

Po novém roce pokračovaly výzkumy na zahájených, časovým harmonogramem rozsáhlých stavebních akcích. Do druhé etapy vstoupila rekonstrukce českokrumlovského hřbitova. Ten byl založen na skalnaté ostrožně na severovýchodním okraji města jako v pořadí třetí místo posledního odpočinku krumlovských občanů. Nejstarší hřbitov v Českém Krumlově se rozkládal kolem farního kostela sv. Víta z 13. století a svou funkci plnil až do roku 1885. Pro malou kapacitu byl v roce 1585 posílen o nově založené pohřebiště na protějším břehu Vltavy, jemuž dominovala barokní kaple sv. Martina. Z hygienických důvodů i plné kapacity bylo i zde pohřbívání ukončeno na konci 19. století (Effenberková 2004; Hansová 1997; Kuča 1996). Po roce 1890 zvolilo město Český Krumlov pro založení prostorného a na svou dobu moderního hřbitova pozemky na skalní vyvýšenině východně nad městem. Hřbitovu dominuje hřbitovní kaple Panny Marie Bolestné¹, dostavěna byla v roce 1900 a následující rok i vysvěcena. V současné době se areál skládá z třech oddělení, přičemž I. a II. je navrženo pro pohřby do země, Oddělení III. je architektonicky koncipováno jako urnový háj s kolumbárií a rozptylovou loučkou.

Z důvodu špatných odtokových poměrů, které rapidně zhoršují a neúměrně prodlužují tlečnou dobu a komplikují tak frekvenci pohřbívání (Tybitanzl 2017), přistoupilo město k rekonstrukci odvodnění, vybudování nových inženýrských sítí, retenčních nádrží, komunikací a výsadbě nové zeleně. Archeologický výzkum byl prováděn formou archeologického dohledu, postupně byly kontrolovány výkopové práce, při nichž bylo objeveno několik nálezů a archeologických objektů. Na více místech areálu byl odkryt původní, dnes kapacitně nedostatečný odvodňovací systém. Kanály měly stěny vyzděné z lomového kamene nebo cihel, shora byly zakryté kamennými plotnami. V páteřní komunikaci od vstupu ke kapli byl kanál široký 80 cm, 50 cm hluboký, svrchu krytý rozměrnými kamennými plotnami.

Na rozhraní Oddělení I. a III. v místech, kde byl proražen průchod skrze původní ohradní zeď, byly objeveny zlomky glazované i režné kuchyňské keramiky, porcelánu (19. – 20. století) a fragment růžence. Ten byl zhotoven z mosazného/bronzového splétaného drátku a korálek z bílého sekaného kamene. Datačně jej lze zařadit do 1. poloviny 20. století. Vlivem opakovaných pohřbů a manipulace s hrobovým zásypem ležel fragment růžence v druhotné poloze, původně tvořil součást osobní do rakve vložené výbavy zemřelého. Velmi cenným zjištěním jsou relikty někdejších striktně vymezených dětských oddělení. Z leteckých snímků jsou tyto řady dobře čitelné. Zatímco dnes v případě předčasného a tragického úmrtí dítěte volí truchlící rodina uložení dětských ostatků do rodinného hrobu a v rámci pohřebiště tak mohou být děti v libovolné části, v minulosti byl takřka na všech pohřebištích dodržován úzus pevně vymezeného dětského oddělení. Na ploše městského hřbitova byly těm nejmenším a nejdražším k poslednímu odpočinku vyčleněny dvě příčné řady poblíž centrálního kříže v I. Oddělení a dva rovnoběžné pásy o několika řadách ve V a Z části II. Oddělení. Vzhledem k všeobecnému úbytku péče o dětské hroby (odsun německého obyvatelstva, zprůtrhání rodinných vazeb, neplacení nájmu za hrobové místo, atd.) je víc než nutné tyto poslední zbytky dochovaných, často umělecky hodnotně zpracovaných náhrobků chránit a na ploše hřbitova jejich specifické uložení i v budoucnu respektovat.

Průzkum pokračoval i v objektu bývalé Spořitelny čp. 5 na Náměstí Svornosti v Českém Krumlově, který je adaptován na hotelový komplex. Stávající budova tvoří podstatnou část východní strany náměstí, kam je obrácena svým průčelím, boční strana domu pak zabírá vstupní partii Horní ulice ve směru k Horní Bráně. Dnešní třípatrová budova byla postavena v 19. století na místě dvou původně středověkých domů čp. 5 a čp. 6., v písemných pramenech zmiňovaných

¹ Kaple Panny Marie Bolestné je zapsanou Kulturní památkou č. 29251/3-6180 v Ústředním seznamu kulturních památek.

na přelomu 15. a 16. století. Razantní výstavba nového bankovního domu nikterak nepřihlédla k historické hodnotě barokních v jádru gotických domů, a tyto, patrně vyjma sklepení, vzaly v celé své hmotě za své (Mičan 2013).

Záchranné práce se soustředily na stavební úpravy dvora a sklepení. Zde odhalené hloubkové zdi z kamenného nebo smíšeného zdiva jsou jediným pozůstatkem původních středověkých a v baroku přestavěných domů. Nevelký prostor nezastřešeného dvora byl stavebně renovován a částečně vytěžen. Na povrchu byla místy dochována původní dlažba z kamenných sekaných kostek. Na dokumentovaném S - J profilu byla odhalena novověká kanalizační větev, směřující od kostela sv. Víta k náměstí, tedy přirozeně po spádu klesajícího svahu od východu k západu. Kanál měl tvar písmene U, byl nefunkční, druhotně zazděný. Stěny i dno byly konstrukčně zbudovány z cihel, ve spodní části kladených do betonového lože. Pozorované rozměry (š. x v.) 60 x 80 cm. Na profilu byl dále zachycen fragment zdiva z lomového kamene pojeného pískitou, silně zvětralou maltou, na severní straně s místy dochovanou hlazenou omítkou. Obě konstrukce nedoprovázely žádné nálezy, které by blíže zpřesnily dobu vzniku. Zdivo i novověký kanál nasedaly na vrstvu zvětralého skalního masivu, který v nejnižší partii výkopu přecházel v rostlý terén.

Na území českokrumlovského okresu byla provedena řada drobných záchranných akcí na stavbách rodinných domů a liniových staveb pro dálnici D3. V Dolním Dvořišti byla v samotném centru obce dozorována výstavba nového bytového domu, kde archeologové objevili černou uhlíkatou vrstvu s nálezy středověké keramiky. Vlivem klimatických změn a snaze účinně zadržovat vodu v krajině přibývá v posledních letech množství nově budovaných, případně obnovených vodních nádrží. Archeologicky dozorována byla kaskáda tůní u Bohdalovic, vodní nádrže v okolí Tiché a Jenína i pod hradním areálem v Rožmberku nad Vltavou. Pozornosti neunikly ani trasy budovaných cyklostezek, naposledy úsek mezi Loučovicemi a Vyším Brodem². Při pokračující rekonstrukci silnice II/161 ve Vyším Brodě došlo k objevu části dřevěného vrtaného vodovodního potrubí, s opatrností kladeného do 17. – 18. století. Z propálených kulturních vrstev pochází četná kolekce středo až novověké keramiky. Nedaleko Spolí byl objeven, zdokumentován a odborně vyzvednut depot měděných žeber ze starší doby bronzové (cca 1800 př.n.l.). Na lokalitu upozornil amatérský nálezce, který okamžitě vyrozuměl naše archeologické pracoviště. Místo a okolí depotu bylo prozkoumáno a zaměřeno. Soubor čítá přes 140 takřka nepoškozených kusů. Řadí se mezi nejpočetnější kolekci svého druhu.

Při manipulaci s podsbírkou Archeologie započala revize části tzv. Staré sbírky 3. Keramické nálezy z výzkumných a sběrových aktivit Karla Brdlika z okolí Boletic, Kájova, Chvalšín jsou po vizuálním zhodnocení nově očištěny, tvarově rekonstruovány, fotodokumentovány a opatřeny slovním popisem.

Literatura:

Effenberková, P. 2004: Český Krumlov – Městský park, napojení WC na inženýrské sítě. Zpráva o provedení archeologického výzkumu, Archiv RMCK.

² V Loučovicích je trasa navržena v bezprostřední blízkosti gotického kostela sv. Prokopa z druhé poloviny 14. století. Písemnými prameny je doložen k roku 1361 (č. ÚSKP 25622/3-1340). Dále je cyklostezka vedena zcela neobvykle přírodním kanálem Spirovy elektrárny. Tato technická památka, vybudovaná na přelomu 19. a 20. století, kopíruje hranu řeky Vltavy. Kanál dosahoval délky 1650 m, šířky 5,7 m a hloubky 3,5 m., končil u budovy hydroelektrárny Čertův mlýn, odkud voda odtékala dvojitém ocelovým tlakovým potrubím o průměru 1,8 metru do vodní nádrže Lipno II.. (*Památkový katalog NPÚ*).

Hansová, J. 1997: Českokrumlovský kostel sv. Víta v 17. a 18. století, nepubl. diplomová práce, katedra Historie, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Kuča, K. 1996: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, I. díl A – G. Heslo Český Krumlov, Praha.

Tibitzl, J. 2017: Zpráva o hydrogeologickém průzkumu Český krumlov – Pohřebiště, České Budějovice 2017.

Mičan, D. 2013: Český Krumlov, Náměstí Svornosti čp. 5, Stavebně-historický průzkum. Nepubl. rukopis.